

ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ:
ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІДCORRUPTION PREVENTION IN THE FINANCIAL MONITORING SYSTEM:
AN INSTITUTIONAL APPROACH

УДК 330.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.4-1>**Волоснікова Н.М.¹**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри
загальної економічної теорії,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
Сержанов В.В.²
д.е.н., доцент,
декан економічного факультету,
Ужгородський національний університет
Абрамов Ф.В.³
к.е.н., доцент,
доцент кафедри
загальної економічної теорії,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Volosnikova Nataliia

National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»

Serzhanov Vitaliy

Uzhhorod National University

Abramov Fedir

National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»

В даній статті розглядаються інституційні чинники виникнення корупції в системі фінансового моніторингу та шляхи підвищення ефективності заходів попередження бюрократичної та не бюрократичної (кримінальної) корупції. Показано, що чинниками, що сприяють виникненню корупції в системі фінансового моніторингу є: високий рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур та широкі дискреційні повноваження чиновників. Запропоновано, для попередження бюрократичної корупції застосовувати делегування функцій фінансового моніторингу учасникам ринку, що здатні їх реалізувати з найменшими трансакційними витратами. Показано, що у випадку не бюрократичної корупції вибір заходів попередження корупції залежить від типу безпосередньої діяльності клієнта. У випадку коли клієнтом обирається незаборонений вид діяльності, для попередження не бюрократичної корупції має застосовуватися делегування функцій фінансового моніторингу учасникам ринку, що здатні їх реалізувати з найменшими трансакційними витратами бюрократичних процедур. У випадку коли клієнтом обирається заборонений вид діяльності перевага має надаватися репресивним антикорупційним заходам.

Ключові слова: корупція, трансакційні витрати, формальні правила, ефективність, фінансовий моніторинг.

This article examines the institutional factors of the emergence and spread of corruption in the financial monitoring system and ways to increase the effectiveness of measures to prevent bureaucratic and non-bureaucratic (criminal) corruption. It is shown that the main factors contributing to the emergence and spread of corruption in the financial monitoring system are: the high level of transaction costs of bureaucratic procedures, which is provided for by the current formal rules of financial monitoring and the wide discretionary powers of officials of controlling institutions, which are necessary for the implementation of financial monitoring tasks. These factors are the main reason for the emergence of both bureaucratic and non-bureaucratic corruption in the financial monitoring system. It has been proven that measures to increase the transaction efficiency of formal rules of financial monitoring and formal rules of financial investigations are not promising for preventing the emergence and spread of bureaucratic corruption in the financial monitoring system, which is due to the fundamental impossibility of significantly limiting the existing discretionary powers of officials of the financial monitoring system. In order to prevent bureaucratic corruption in the financial monitoring system, it is proposed to apply the delegation of financial monitoring functions to market participants who are able to implement them with the lowest transaction costs of bureaucratic procedures. It is shown that in the case of non-bureaucratic corruption, the choice of measures for the prevention of corruption depends on the type of direct activity chosen by the client. In the case that the client chooses a type of activity that is not prohibited by current legislation, in order to prevent the spread of non-bureaucratic corruption in the financial monitoring system, the delegation of financial monitoring functions to market participants who are able to implement them with the least transaction costs of bureaucratic procedures should be applied, similarly to the case of bureaucratic corruption. In the case that the client chooses a type of activity prohibited by current legislation, in order to prevent the spread of non-bureaucratic corruption, preference should be given to repressive anti-corruption measures.

Key words: corruption, transaction costs, formal rules, efficiency, financial monitoring.

Постановка проблеми. Однією з причин, що обумовлює пильну увагу світової спільноти до проблеми боротьби з відмиванням брудних грошей є тісний зв'язок між даною проблемою та таким соціально небезпечним явищем як корупція. При цьому, корупція не лише сприяє поширенню практики відмивання брудних грошей, але й сама залежить від існування даної практики. На сьогоднішній день, найбільш поширеним інструментом боротьби з відмиванням брудних грошей, що на практиці довів свою високу ефективність, є система фінансового моніторингу. Основною перевагою даного інструмента є те, що його застосування дозволяє відносно легко виділити сумнівні операції, що підлягають подальшій ретельній перевірці.

Завдяки цьому досягається значна концентрація зусиль та економія ресурсів контролюючих установ. В той же самий час, ключові особливості реалізації системи фінансового моніторингу створюють небезпеку поширення внутрішньої корупції, що може суттєво обмежити ефективність застосування системи фінансового моніторингу. Таким чином можна стверджувати, що пошук заходів підвищення ефективності комплексу заходів з попередження внутрішньої корупції в системі фінансового моніторингу є актуальною проблемою, що потребує оперативного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нагальна потреба у підвищенні ефективності заходів боротьби з відмиванням брудних грошей

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9076-5231>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0577-4422>

³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4825-3974>

та заходів попередження виникнення та поширення корупції обумовила велику кількість досліджень, що присвячені як проблемі корупції (Маркс-шеффел Дж., Плоуфф М., Кхан С., Аджерберг М., Мандел Б., Секкат К. та ін. [1–7]), так й проблемі відмивання брудних грошей (Кузьмінська О.Е., Абесінова О.К., Лугіна Н.А., Левчишина В.В., Часова Т.О., Гедзюк О.В., Воронкова О.М., Першин В. [8–13]). Проте, незважаючи на велику кількість досліджень присвячених проблемі корупції, проблема наявності корупції в системі фінансового моніторингу та визначення шляхів підвищення ефективності заходів її попередження залишається недостатньо дослідженою.

Метою цієї статті є визначення інституційних чинників виникнення та поширення корупції в системі фінансового моніторингу та визначення шляхів підвищення ефективності заходів попередження бюрократичної та кримінальної корупції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як формальні правила фінансового моніторингу, так й формальні правила фінансових розслідувань характеризуються двома важливими, з точки зору безпеки поширення корупції, ознаками:

- по-перше, високим рівнем трансакційної неефективності, тобто для клієнта проходження відповідних формальних правил пов'язане зі значними трансакційними витратами;
- по-друге, широкими дискреційними повноваженнями чиновників контролюючих установ, що є необхідними для реалізації завдань фінансового моніторингу.

Зазначені вище чинники є індикаторами, що вказують на значну небезпеку виникнення та поширення корупції в системі фінансового моніторингу. Адже внаслідок особливостей реалізації формальних правил фінансового моніторингу, та формальних правил фінансових розслідувань забезпечується як наявність мотивації клієнтів до укладання корупційної угоди (з метою зменшення рівня трансакційних витрат бюрократичних процедур чи уникнення відповідальності за виявлені порушення), так й наявність у корумпованих чиновників можливостей для надання клієнтам відповідних корупційних послуг.

При цьому необхідно зауважити, що найбільшою складністю для реалізації ефективного комплексу заходів з попередження внутрішньої корупції в системі фінансового моніторингу є те, що особливості реалізації формальних правил фінансового моніторингу та фінансових розслідувань забезпечують сприятливі умови одночасно, як для поширення бюрократичної, так й не бюрократичної корупції [14]. Тому протидія поширенню корупції в системі фінансового моніторингу вимагає чіткого розмежування бюрократичної та не бюрократичної (або кримінальної) корупції. Адже виникнення та поширення кожного з зазначених

типів корупції обумовлена власними чинниками. Відповідно, й попередження кожного типу корупції вимагає застосування власних специфічних антикорупційних заходів.

Бюрократична корупція, згідно з визначенням, передбачає укладання клієнтом корупційної угоди з чиновником з метою спрощення та прискорення проходження передбачених чинними формальними правилами бюрократичних процедур. Ключовим фактором, у випадку бюрократичної корупції, є те, що клієнт, що вирішує укласти корупційну угоду, до моменту укладання відповідної угоди не порушує жодних формальних правил. Діяльність даного клієнта є цілком законною і він не ухиляється від сплати податків. Єдина мета, що переслідується клієнтом в даному випадку це прагнення зменшити за допомогою корупційної угоди рівень власних трансакційних витрат бюрократичних процедур. Тому, в інтересах суспільства досягти зменшення рівня трансакційних витрат бюрократичних процедур, високий рівень яких не лише сприяє підвищенню рівня корумпованості країни, але й ускладнює ведення бізнесу, уповільнює загальну ділову активність та погіршує інвестиційний клімат.

Поширенню в системі фінансового моніторингу корупції бюрократичного типу сприяє високий рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур, що передбачений чинними формальними правилами. Крім того, дія негативного впливу зазначеного вище чинника значно посилюється через наявність у чиновників, які належать до системи фінансового моніторингу, широких дискреційних повноважень. Поєднання даних чинників створює загрозу поширення практики навмисного підвищення корумпованими чиновниками рівня трансакційних витрат бюрократичних процедур, з метою схилити клієнта до укладання корупційної угоди. Для досягнення даної мети чиновник може навмисно затягувати розгляд справи, підвищуючи рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур та спонукаючи, таким чином, клієнта до укладання з ним корупційної угоди. Особливо небезпечними, з точки зору ризиків виникнення та поширення бюрократичної корупції, є етапи розслідування, щодо можливої незаконності виявлених сумнівних транзакцій та розгляду відповідних апеляцій.

Слід зауважити, що незважаючи на те, що відповідні дискреційні повноваження надаються чиновнику формальними правилами фінансових розслідувань, поширеність бюрократичної корупції в системі фінансового моніторингу визначається як згаданими формальними правилами, так й формальними правилами фінансового моніторингу. Адже чим більш жорсткими є критерії сумнівності транзакцій, що передбачені формальними правилами фінансового моніторингу, тим

більше транзакцій підпадає під формальні ознаки сумнівності і, відповідно, більше шансів у корумпованих чиновників знайти клієнта, який погодиться укласти з ними корупційну угоду.

Таким чином, є очевидним, що ті антикорупційні заходи, що спрямовані на попередження бюрократичної корупції в сфері фінансового моніторингу, мають бути зосереджені не на виявленні корумпованих чиновників та хабародавців з подальшим накладанням на них штрафних санкцій, а на усуненні першопричини виникнення бюрократичної корупції – транзакційної неефективності чинних формальних правил фінансового моніторингу та формальних правил фінансових розслідувань.

На відміну від бюрократичної корупції, не бюрократичною корупцією передбачається те, що укладання клієнтом корупційної угоди з чиновником відбувається з метою уникнути, в першу чергу, санкції, що передбачені чинним законодавством за порушення клієнтом вимог чинного законодавства. Це може відбуватися або внаслідок того, що клієнт, обравши цілком законний вид діяльності, тим не менш, залишається в тіньовому секторі, або внаслідок того, що клієнт обрав для ведення бізнесу діяльність, що заборонена законодавством. Незаконність безпосередньої діяльності клієнта накладає певні вимоги до відповідних антикорупційних заходів. А саме, на відміну від випадку бюрократичної корупції, комплекс антикорупційних заходів з попередження не бюрократичної корупції має бути спрямований як на виявлення корумпованих чиновників та хабародавців з подальшим накладанням на них штрафних санкцій, так й на припинення безпосередньої незаконної діяльності, що була обрана клієнтом.

Характерною особливістю не бюрократичної корупції є те, що клієнт укладає з чиновником корупційну угоду не заради зменшення рівня власних транзакційних витрат бюрократичних процедур, а заради уникнення відповідальності у випадку якщо його незаконна діяльність була викрита чиновником контролюючої установи. Відповідно, в даному випадку, інтересам суспільства будуть відповідати інституційні реформи, що націлені не на зменшення рівня транзакційних витрат бюрократичних процедур, а на підвищення цільової ефективності чинних формальних правил фінансового моніторингу та посиленні механізмів примусу до виконання їх вимог, що має зменшити кількість укладених, в системі фінансового моніторингу, корупційних угод, а також збільшити кількість випадків виявлення і припинення незаконної діяльності клієнтів та максимально ускладнити ведення незаконної діяльності.

Необхідно зазначити, що оскільки система фінансового моніторингу, як правило, запроваджується з метою протидії відмиванню брудних грошей, тобто грошей, що були отримані внаслідок

злочинної або незаконної діяльності, то в загальній кількості корупційних угод, що були укладені в системі фінансового моніторингу, не бюрократичні корупційні угоди будуть складати суттєву частку. Відповідно до комплексу антикорупційних заходів з попередження корупції в системі фінансового моніторингу неодмінно мають входити й заходи з ефективного попередження укладання не бюрократичних корупційних угод.

Таким чином, мотиви, що спонукають клієнта до укладання корупційної угоди, домінуючий тип корупції та структура антикорупційних заходів з попередження корупції в системі фінансового моніторингу, визначаються, в першу чергу, тими видами діяльності, що обираються клієнтами, які підпадають під дію системи фінансового моніторингу.

Всі потенційно можливі види діяльності клієнта, що стикається з бюрократичними процедурами передбаченими формальними правилами фінансового моніторингу та фінансових розслідувань можуть бути розділені на три основні групи:

- легальна незаборонена діяльність;
- нелегальна незаборонена діяльність;
- заборонена діяльність.

У випадку легальної незабороненої діяльності клієнт у якості своєї безпосередньої діяльності обирає діяльність, що є дозволеною чинним законодавством та не ухиляється від сплати податків. Очевидно, що перевірка діяльності подібного клієнта не є основною метою системи фінансового моніторингу. Тому, якщо клієнт, що займається відповідною діяльністю, й буде змушений укласти корупційну угоду з чиновником з системи фінансового моніторингу, то лише з метою зменшення рівня власних транзакційних витрат бюрократичних процедур та уникнення зайвої тяганини. Очевидно, що відповідні випадки укладання корупційної угоди мають бути віднесені до бюрократичної корупції.

Відповідно до причин виникнення та поширення бюрократичної корупції, заходи з її попередження мають бути зосереджені на зменшенні рівня транзакційних витрат бюрократичних процедур, для усунення мотивів, що спонукають клієнта до укладання корупційної угоди та обмеженні дискреційних повноважень чиновників контролюючих установ, для усунення можливостей чиновників надавати корупційні послуги. Поставлені цілі може бути досягнуто, в певній мірі, шляхом реформування чинних формальних правил фінансового моніторингу. Проте можливості даного підходу до вирішення проблеми є суттєво обмеженими. Адже якщо скорочення рівня транзакційних витрат бюрократичних процедур, ще є можливим, за рахунок оптимізації зайвих бюрократичних процедур, то обмеження дискреційних повноважень чиновника є практично неможливим через особливості реалізації формальних правил фінансових розслідувань.

Значно більш ефективним заходом попередження бюрократичної корупції в системі фінансового моніторингу є делегування функцій фінансового моніторингу учасникам ринку, що здатні їх реалізувати з найменшими трансакційними витратами бюрократичних процедур [15]. Основною перевагою даного підходу є те, що від дозволяє не лише мінімізувати обсяги дискреційних повноважень чиновника, але й дозволяє обмежити втручання в роботу ринкових механізмів та скоротити спілкування клієнтів з чиновниками до необхідного мінімуму.

У випадку двох інших видів діяльності клієнта – нелегальної незабороненої діяльності та забороненої діяльності – корупційна угода укладається з метою уникнення відповідальності за порушення вимог чинних формальних правил. Наявність порушень вимог чинних формальних правил означає те, що основною метою, що переслідується клієнтом під час укладання з чиновником корупційної угоди є не бажання зменшити рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур, а прагнення уникнути відповідальності за порушення вимог чинних формальних правил. Згідно з визначенням подібні випадки укладання корупційної угоди мають бути віднесені до не бюрократичної корупції. Проте незважаючи на те, що в обох зазначених випадках укладання корупційної угоди має бути віднесене до не бюрократичної корупції, кожен з даних видів діяльності вимагає застосування власних заходів попередження корупції.

Так, у випадку нелегальної незабороненої діяльності, клієнт ухиляється від сплати податків, чим порушує норми чинних формальних правил, проте діяльність, що була обрана клієнтом у якості його безпосередньої діяльності є дозволеною чинним законодавством. Відповідно в інтересах суспільства буде не припинити безпосередню діяльність клієнта, а створити умови за яких він буде змушений легалізувати свою діяльність, що може бути реалізовано за допомогою делегування функцій фінансового моніторингу учасникам ринку, що здатні їх реалізувати з найменшими трансакційними витратами бюрократичних процедур.

У випадку забороненої діяльності, змусити клієнта відмовитися від укладання корупційної угоди з чиновником можна або внаслідок проведення інституційних реформ, що передбачають заміну чинних формальних правил фінансового моніторингу формальними правилами, що усувають безпосередні причини виникнення та поширення небажаних для суспільства видів незаконної діяльності, або, якщо подібні реформи є недоцільними, посиленням відповідальності за укладання корупційної угоди [16], що вимагає застосування, незважаючи на їх низьку ефективність [17; 18], репресивних антикорупційних заходів.

Висновки. З огляду на все вище зазначене, можна зробити наступні висновки, щодо причин виникнення корупції в системі фінансового моніторингу та можливих шляхів її попередження.

По-перше, високий рівень трансакційних витрат бюрократичних процедур з одного боку та широкі дискреційні повноваження чиновників з іншого, що передбачаються чинними формальними правилами фінансового моніторингу створюють сприятливі умови для виникнення та поширення, в системі фінансового моніторингу, корупції бюрократичного та не бюрократичного типів.

По-друге, у випадку поширення, в системі фінансового моніторингу, корупції бюрократичного типу, безпосередня діяльність, що обрана клієнтом, не несе загрози для суспільства. Складова комплексу антикорупційних заходів, що націлена на попередження не бюрократичної корупції, має включати заходи, що передбачають підвищення трансакційної ефективності чинних формальних правил фінансового моніторингу. Найважливішим з зазначених заходів є делегування функцій фінансового моніторингу учасникам ринку, що здатні їх реалізувати з найменшими трансакційними витратами бюрократичних процедур.

По-третє, вибір антикорупційних заходів для попередження корупції не бюрократичного типу залежить від переважного виду діяльності, що була обрана клієнтами. У випадку домінування нелегальної незабороненої діяльності, має застосовуватись делегування функцій фінансового моніторингу учасникам ринку, що здатні їх реалізувати з найменшими трансакційними витратами бюрократичних процедур. У випадку домінування забороненої діяльності, внаслідок неприпустимості для суспільства обраного клієнтом роду діяльності, до комплексу антикорупційних заходів має бути включена складова, що передбачає заміну чинних формальних правил фінансового моніторингу формальними правилами, що усувають безпосередні причини виникнення та поширення небажаних для суспільства видів незаконної діяльності, або, якщо подібна заміна є недоцільною, посилення репресивної складової у комплексі антикорупційних заходів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Markscheffel J., Plouffe M. Multilevel determinants of MNC corruption risk. *Journal of International Business Policy*. 2022. Vol. 5. № 4. P. 512–528.
2. Khan S. Investigating the Effect of Income Inequality on Corruption: New Evidence from 23 Emerging Countries. *Journal of the Knowledge Economy*. 2022. Vol. 13. № 3. P. 2100–2126.
3. Agerberg M. Corrupted Estimates? Response Bias in Citizen Surveys on Corruption. *Political Behavior*. 2022. Vol. 44. № 2. P. 653–678.

4. Mandal B. Lower Corruption Warrants Less, but Higher Corruption Removes it: A Ricardian Note. *Journal of Quantitative Economics*. 2022. Vol. 20. № 2. P. 479–486.
5. Sekkat K. Have you been served, your honor? Yes, thank you, your excellency: the judiciary and political corruption. *Constitutional Political Economy*. 2022. Vol. 33. № 3. P. 326–353.
6. Iorio R., Segnana M.L. Is paying bribes worthwhile? Corruption and innovation in middle-income countries. *Eurasian Business Review*. 2022. Vol. 12. № 3. P. 475–504.
7. Сержанов В. В., Дяченко Т. А., Абрамов Ф. В. Корупція, неефективні інститути та європейська інтеграція. *Вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. № 44. С. 90–95.
8. Кузьмінська О. Е., Абесінова О. К. Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансового моніторингу в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 108–126.
9. Лугіна Н. А., Левчишина В. В. Фінансовий моніторинг як спосіб протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 288–290.
10. Часова Т. О. Використання фінансового моніторингу під час розслідування злочинів у сфері економіки. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 386–389.
11. Гедзюк О. В. Деякі питання проведення фінансового моніторингу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2018. Випуск 51. Том 1. С. 174–177.
12. Воронкова О. М. Фінансовий моніторинг на ринку цінних паперів України: сучасні реалії та перспективи. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 45. С. 175–184.
13. Першин В. Державний фінансовий моніторинг: загальні правові характеристики. *Публічне право*. 2019. № 2. С. 70–74.
14. Абрамов Ф. В. Економічний зміст корупції: інституційний підхід : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.01 «Екон. теорія та історія екон. думки». Донецький нац. ун-т. Донецьк, 2010. 20 с.
15. Сержанов В. В., Максименко Я. А., Абрамов Ф. В. Ефективність формальних правил фінансового моніторингу. *Держава та регіони*. 2022. № 3 (126). С. 10–15.
16. Абрамов Ф. В. Критерії доцільності реформування умовно та безумовно неефективних формальних правил. *Бізнес Інформ*. 2016. № 6. С. 8–12.
17. Абрамов Ф. В. Ефективність репресивних антикорупційних заходів в умовах високого рівня корумпованості. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12. С. 8–12.
18. Абрамов Ф. В. Суспільні настрої як фактор динаміки антикорупційних формальних правил. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 26–31.
- countries. *Eurasian Business Review*, vol. 12, no. 3, pp. 475–504.
2. Markscheffel J., Plouffe M. (2022) Multilevel determinants of MNC corruption risk. *Journal of International Business Policy*, Vol. 5, no. 4, pp. 512–528.
3. Khan S. (2022) Investigating the Effect of Income Inequality on Corruption: New Evidence from 23 Emerging Countries. *Journal of the Knowledge Economy*, vol. 13, no. 3, pp. 2100–2126.
4. Agerberg M. (2022) Corrupted Estimates? Response Bias in Citizen Surveys on Corruption. *Political Behavior*, vol. 44, no. 2, pp. 653–678.
5. Mandal B. (2022) Lower Corruption Warrants Less, but Higher Corruption Removes it: A Ricardian Note. *Journal of Quantitative Economics*, vol. 20, no. 2, pp. 479–486.
6. Sekkat K. (2022) Have you been served, your honor? Yes, thank you, your excellency: the judiciary and political corruption. *Constitutional Political Economy*, vol. 33, no. 3, pp. 326–353.
7. Serzhanov V.V, Dyachenko T. A., Abramov F. V. (2022) Korruptsiya, neefektyvni instytuty ta yevropeyska intehtatsiya [Corruption, inefficient institutions and European integration]. *Visnyk Uzhhorodskoho natsional'noho universytetu. Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no. 44, pp. 90–95.
8. Kuz'mins'ka O. E., Abesinova O. K. (2021) Udoskonalennya normatyvno-pravovoho zabezpechennya finansovoho monitorynhu v Ukrayini [Improvement of regulatory and legal support of financial monitoring in Ukraine]. *Finansy Ukrayiny*, no. 7, pp. 108–126.
9. Luhina N. A., Levchyshyna V. V. (2021) Finansovyy monitorynh yak sposib protydyi lehalizatsiyi (vidmyvannyu) zlochyynykh dokhodiv [Financial monitoring as a way of countering the legalization (laundering) of criminal proceeds]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*, no. 2, pp. 288–290.
10. Chasova T. O. (2020) Vykorystannya finansovoho monitorynhu pid chas rozsliduvannya zlochyniv u sferi ekonomiky [The use of financial monitoring during the investigation of crimes in the economic sphere]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, no. 2, pp. 386–389.
11. Hedzyuk O. V. (2018) Deyaki pytannya provedennya finansovoho monitorynhu [Some issues of financial monitoring]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsional'noho universytetu. Seriya PRAVO*, vol. 51, tom 1, pp. 174–177.
12. Voronkova O. M. (2020) Finansovyy monitorynh na rynku tsinnykh paperiv Ukrayiny: suchasni realiyyi ta perspektyvy [Financial monitoring on the securities market of Ukraine: modern realities and prospects]. *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, vol. 45, pp. 175–184.
13. Pershyn V. (2019) Derzhavnyy finansovyy monitorynh: zahalni pravovi kharakterystyky [State financial monitoring: general legal characteristics]. *Publichne pravo*, no. 2, pp. 70–74.
14. Abramov F. V. (2010) Ekonomichnyy zmist koruptsiyi: instytutsiynyy pidkhid [The economic content of corruption: an institutional approach]. Extended abstract of candidate's thesis. Donetsk's.
15. Serzhanov V. V., Maksymenko Ya. A., Abramov F. V. (2022) Efektyvnist' formal'nykh pra-

REFERENCES:

1. Iorio R., Segnana M. L. (2022) Is paying bribes worthwhile? Corruption and innovation in middle-income

vyl finansovoho monitorynhu [Effectiveness of formal rules of financial monitoring]. *Derzhava ta rehiony*, no. 3 (126), pp. 10–15.

16. 16. Abramov F. V. (2016) Kryterii dotsilnosti reformuvannia umovno ta bezumovno neefektyvnykh formalnykh pravyl [Criteria for the Appropriateness of Reforming Both the Conditionally and the Unconditionally Inefficient Formal Rules]. *Biznes Inform*, no. 6, pp. 8–12.

17. Abramov F. V. (2017) Efektyvnist represyvnnykh antykoruptsiinykh zakhodiv v umovakh vysokoho rivnia korumpovanosti [The Efficiency of Repressive Anti-Corruption Measures in Conditions of High-Level Corruption]. *Biznes Inform*, no. 12, pp. 8–12.

18. Abramov F. V. (2018) Suspilni nastroi yak faktor dynamiky antykoruptsiinykh formalnykh pravyl [The Public Sentiments as a Factor in the Dynamics of Anti-Corruption Formal Rules]. *Biznes Inform*, no. 12, pp. 26–31.